

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลแม่สูน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล นำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดิน ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-11
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal:	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดเชียงใหม่	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566	2-11
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566	2-12
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2565	2-13
3-1	สมบัติดิน ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-6
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-9
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-11

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดเชียงราย	2-4
2-3	แผนที่สภาพการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	2-10
3-1	แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	3-6
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	6-7
7-1	แผนที่การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลแม่สูน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

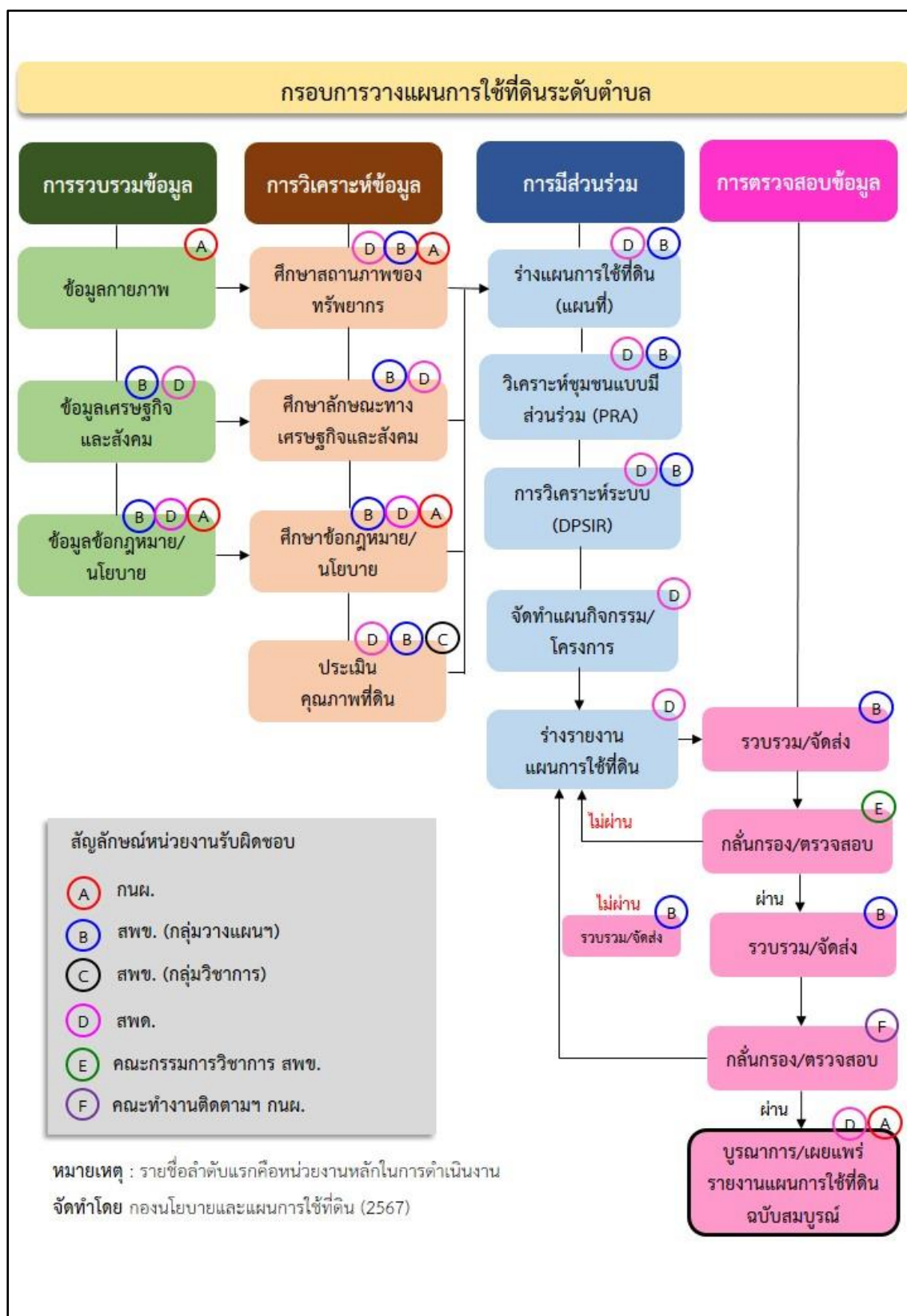
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีกินมีใช้และมีความสุข” (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สูน, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลแม่สูน อำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอดงหลวง มีพื้นที่ประมาณ 82.80 ตารางกิโลเมตร หรือ 51,748 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลม่อนปิ่น ตำบลสันทราย อำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลแม่สูน อำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลแม่สูน อำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลแม่สูน อำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลแม่สูน อำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 17 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านแม่สูนหลวง	หมู่ที่ 10 บ้านสันมะเฟือง
หมู่ที่ 2 บ้านปางสัก	หมู่ที่ 11 บ้านสันป่าเกี๊ยะ
หมู่ที่ 3 บ้านแม่สูนน้อย	หมู่ที่ 12 บ้านสันมะม่วง
หมู่ที่ 4 บ้านสันป่าแดง	หมู่ที่ 13 บ้านใหม่โป่งผา
หมู่ที่ 5 บ้านล้องอ้อ	หมู่ที่ 14 บ้านสันติพัฒนา
หมู่ที่ 6 บ้านต้นสำน	หมู่ที่ 15 บ้านใหม่ชัยเกษม
หมู่ที่ 7 บ้านหนองยาว	หมู่ที่ 16 บ้านหนองยาวใต้
หมู่ที่ 8 บ้านนิคม	หมู่ที่ 17 บ้านหนองยาวเหนือ
หมู่ที่ 9 บ้านสันดินแดง	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่มีลักษณะราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชัน เป็นพื้นที่ที่มีความสูงระหว่าง 500-1,800 เมตรจากระดับทะเลปานกลาง เช่น ดอยอ่างขาง ม่อนสน มีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยโป่งน้ำดัง ห้วยยาง ห้วยแม่สูนหลวง ห้วยแม่สูนน้อย ห้วยต้นสำน

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 พบว่า ตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 24.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.7 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 13.8 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,654.4 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 139 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนสิงหาคม มีปริมาณฝน 350.3 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 24 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดเชียงราย ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงปลายเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินไป เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

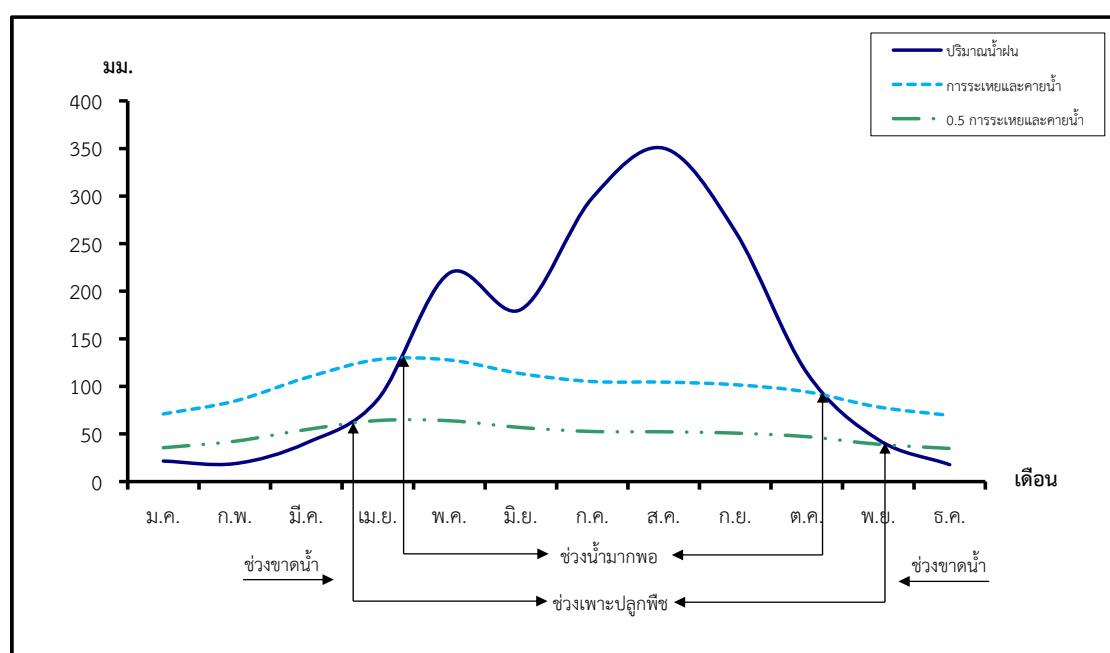
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรจังหวัดเชียงราย¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	13.8	28.6	20.0	79.0	21.5	2.4	71.0	20.8
ก.พ.	14.5	31.3	21.8	74.0	18.8	2.4	84.6	18.2
มี.ค.	17.3	33.6	24.5	71.0	40.5	4.3	109.1	37.9
เม.ย.	20.9	34.7	26.9	72.0	86.3	10.2	128.1	74.4
พ.ค.	22.8	33.3	27.4	78.0	219.0	18.5	127.7	142.3
มิ.ย.	23.6	32.4	27.4	81.0	180.7	18.5	113.4	128.5
ก.ค.	23.5	31.4	26.9	84.0	298.1	22.4	105.1	154.8
ส.ค.	23.2	31.0	26.5	86.0	350.3	24.0	104.5	160.0
ก.ย.	22.5	31.3	26.5	85.0	263.0	18.3	101.7	151.3
ต.ค.	21.3	30.7	25.4	84.0	114.5	11.1	94.2	93.5
พ.ย.	18.2	29.5	23.2	81.0	44.0	4.7	78.3	40.9
ธ.ค.	14.9	27.5	20.4	81.0	17.7	2.7	69.4	17.2
เฉลี่ย	19.7	31.3	24.7	79.7	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,654.4	139.5	1,187.1	1,039.8

หมายเหตุ: ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดเชียงราย

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,687 ไร่ หรือร้อยละ 9.05 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 28,903 ไร่ หรือร้อยละ 55.86 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 5,127 ไร่ หรือร้อยละ 9.92 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+พืชผัก นาข้าว+ข้าวโพด

2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 955 ไร่ หรือร้อยละ 1.86 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ข้าวโพด ไร่ร้าง พืชไร่ผสม

3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 842 ไร่ หรือร้อยละ 1.62 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา สัก ยางพารา/กาแฟ

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 21,011 ไร่ หรือร้อยละ 40.59 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม ลิ้นจี่ ส้ม

5) พืชสวน มีเนื้อที่ 702 ไร่ หรือร้อยละ 1.36 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก เสาวรส พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม

6) ไร่นาเวียน มีเนื้อที่ 72 ไร่ หรือร้อยละ 0.14 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไร่นาเวียนร้าง

7) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 115 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่เลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงสุกร

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 79 ไร่ หรือร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่า มีเนื้อที่ 16,212 ไร่ หรือร้อยละ 31.33 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าปลูกสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,034 ไร่ หรือร้อยละ 2.00 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ บ่อน้ำในไร่นา แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 912 ไร่ หรือร้อยละ 1.76 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่สลับ ไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ขุดเจาะน้ำมัน พื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,687	9.05
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	3,619	7.00
U201/A401	หมู่บ้านบนพื้นราบ/ไม้ผลผสม	30	0.06
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	405	0.78
U405	ถนน	121	0.23
U500	พื้นที่อุตสาหกรรมร้าง	5	0.01
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	342	0.66
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	53	0.10
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	52	0.10
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	6	0.01
U603	สุสาน ป่าช้า	54	0.10
A	พื้นที่เกษตรกรรม	28,903	55.86
A100	นาร้าง	173	0.34
A101	นาข้าว	3,061	5.92
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	276	0.53
A101+A202+A217	นาข้าว+ข้าวโพด+มันฝรั่ง	68	0.13
A101+A217	นาข้าว+มันฝรั่ง	129	0.25
A101+A217+A502	นาข้าว+มันฝรั่ง+พืชผัก	137	0.27
A101+A502	นาข้าว+พืชผัก	1,283	2.48
A200	ไร่ร้าง	144	0.28
A201	พืชไร่ผสม	57	0.11
A202	ข้าวโพด	597	1.16
A202/A402	ข้าวโพด/ส้ม	27	0.05
A202/A406	ข้าวโพด/ลิ้นจี่	24	0.05
A202/A502	ข้าวโพด/พืชผัก	41	0.08
A204	มันสำปะหลัง	46	0.09
A206	ยาสูบ	1	-
A219	มันเทศ	3	0.01
A219/A413	มันเทศ/ลำไย	15	0.03

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	38	0.07
A301	ไม้ยืนต้นผสม	64	0.12
A302	ยางพารา	393	0.76
A302/A312	ยางพารา/กาแฟ	79	0.15
A303	ปาล์มน้ำมัน	20	0.04
A305	สัก	241	0.47
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	7	0.01
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	22	0.04
A401	ไม้ผลผสม	9,882	19.10
A402	ส้ม	3,246	6.27
A402/A406	ส้ม/ลิ้นจี่	1,408	2.72
A402/A407	ส้ม/มะม่วง	30	0.06
A402/A413	ส้ม/ลำไย	113	0.22
A402/A502	ส้ม/พืชผัก	44	0.09
A403	ทุเรียน	2	-
A403/A406	ทุเรียน/ลิ้นจี่	21	0.04
A403/A411	ทุเรียน/กล้วย	27	0.05
A404	เงาะ	40	0.08
A405	มะพร้าว	3	0.01
A406	ลิ้นจี่	3,576	6.91
A406/A407	ลิ้นจี่/มะม่วง	49	0.10
A406/A413	ลิ้นจี่/ลำไย	59	0.11
A407	มะม่วง	969	1.87
A407/A408	มะม่วง/มะม่วงหิมพานต์	7	0.01
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	7	0.01
A407/A413	มะม่วง/ลำไย	363	0.70
A407/A502	มะม่วง/พืชผัก	10	0.02
A409	พุทรา	52	0.10
A411	กล้วย	53	0.10

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A411/A413	กล้วย/ลำไย	12	0.02
A413	ลำไย	854	1.65
A413/A502	ลำไย/พืชผัก	75	0.15
A414	ฝรั่ง	7	0.01
A415	มะละกอ	25	0.05
A417	กระท้อน	38	0.07
A422	มะนาว	17	0.03
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	5	0.01
A502	พืชผัก	691	1.34
A507	เสาวรส	6	0.01
A600	ไร่มุมนเวียนร้าง	72	0.14
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	42	0.08
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	19	0.04
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	28	0.05
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	26	0.05
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	79	0.15
F	พื้นที่ป่าไม้	16,212	31.33
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	300	0.58
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	15,907	30.74
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	5	0.01
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	912	1.76
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	121	0.23
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	270	0.52
M201	พื้นที่ลุ่ม	65	0.13
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	45	0.09
M304	บ่อดิน	59	0.11
M305	พื้นที่ขุดเจาะน้ำมัน	186	0.36
M405	พื้นที่ถม	166	0.32

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

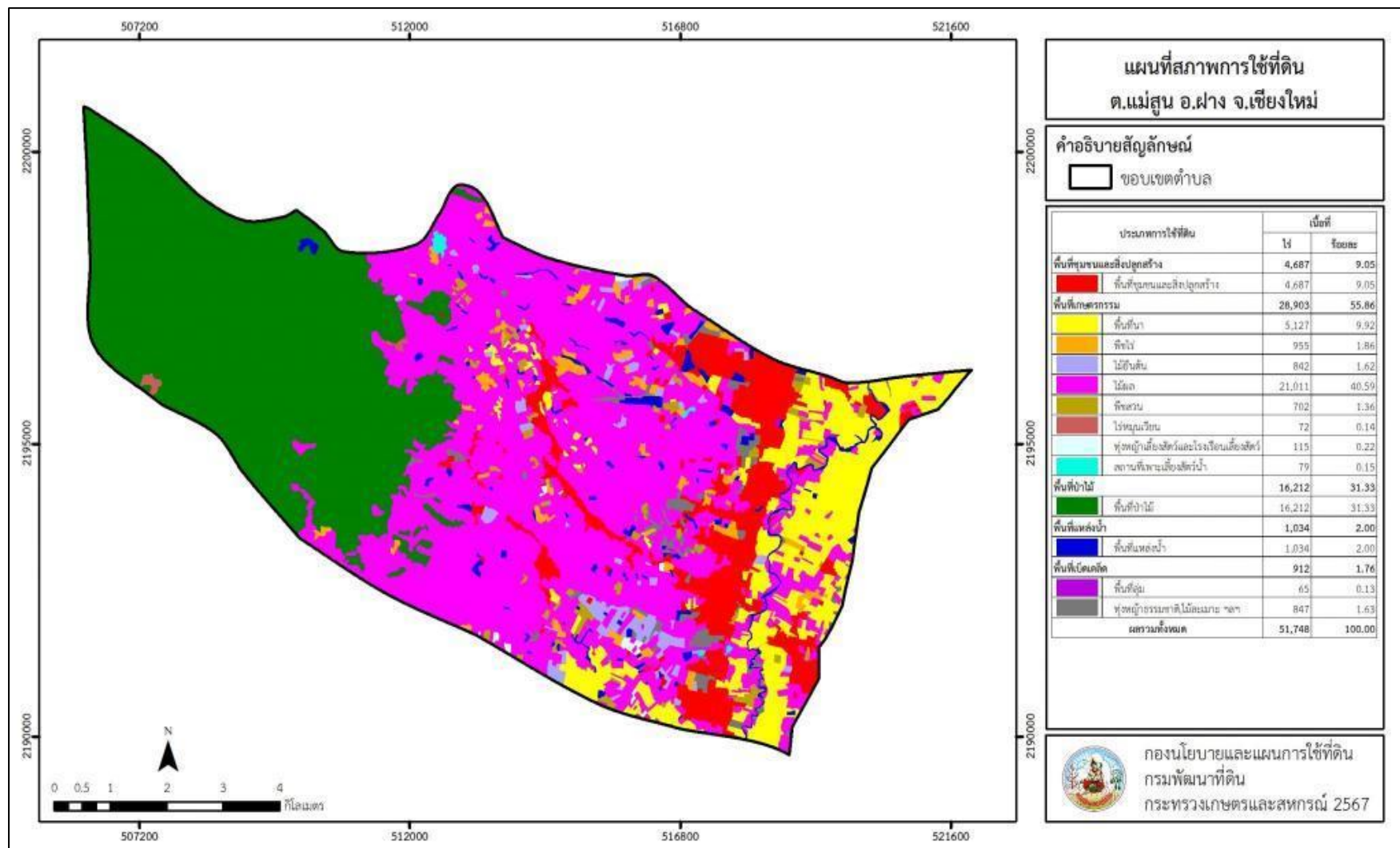
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,034	2.00
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	222	0.43
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	59	0.11
W201	อ่างเก็บน้ำ	199	0.39
W202	บ่อน้ำในไร่นา	554	1.07
ผลรวมทั้งหมด		51,748	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 2-3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลแม่สุ่น มีประชากรรวม 14,486 คน แยกเป็นชาย 7,155 คน เป็นหญิง 7,331 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 174.96 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 5,955 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,784 ครัวเรือน หรือร้อยละ 29.96 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้ มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 4,171 ครัวเรือน หรือร้อยละ 70.04 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลแม่สุ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลแม่สุ่น	5,955	7,155	7,331	14,486
หมู่ที่ 1 แม่สุ่นหลวง	773	910	919	1,829
หมู่ที่ 2 ปางสัก	431	382	399	781
หมู่ที่ 3 แม่สุ่นน้อย	643	806	728	1,534
หมู่ที่ 4 สันป่าแดง	358	561	564	1,125
หมู่ที่ 5 ล้องอ้อ	277	322	298	620
หมู่ที่ 6 ต้นสำน	306	409	423	832
หมู่ที่ 7 หนองยาว	559	638	658	1,296
หมู่ที่ 8 นิคม	77	69	93	162
หมู่ที่ 9 สันดินแดง	466	608	634	1,242
หมู่ที่ 10 สันมะเฟือง	500	469	533	1,002
หมู่ที่ 11 สันป่าเกี๊ยะ	329	440	515	955
หมู่ที่ 12 สันมะม่วง	218	283	235	518
หมู่ที่ 13 ใหม่โป่งผา	162	197	218	415
หมู่ที่ 14 สันติพัฒนา	229	262	280	542
หมู่ที่ 15 ใหม่ชัยเกษม	185	234	233	467
หมู่ที่ 16 หนองยาวใต้	220	239	251	490
หมู่ที่ 17 หนองยาวเหนือ	222	326	350	676

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลแม่สุ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	5,955	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,784	29.96
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	4,171	70.04

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลแม่สุ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 51,748 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 5,955 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 8.69 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 28,903 ไร่ หรือร้อยละ 55.86 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 16.20 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลแม่สุ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกไม้ผล และทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,784 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกไม้ผลผสมมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ ลิ้นจี่ ส้ม และข้าว เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 200,505.25 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 73,689.96 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 93,853.08 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 34,493.01 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 106,652.17 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 39,196.95 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลแม่สุ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลแม่สุ่น	157,551.37	18,795.04	15,089.64	9,069.20	200,505.25	73,689.96	93,853.08	34,493.01
หมู่ที่ 1 แม่สุ่นหลวง	116,762.40	6,240.31	20,269.38	3,080.23	146,352.33	60,803.38	94,183.72	39,129.47
หมู่ที่ 2 ปางสัก	179,669.95	32,926.11	18,207.88	18,029.56	248,833.50	79,925.95	159,753.20	51,313.13
หมู่ที่ 3 แม่สุ่นน้อย	189,830.04	30,782.22	14,205.12	27,460.09	262,277.47	92,547.00	124,926.78	44,081.56
หมู่ที่ 4 สันป่าแดง	128,467.03	24,434.07	13,757.14	11,506.59	178,164.84	58,320.14	143,295.60	46,906.12
หมู่ที่ 5 ล้องอ้อ	168,259.54	18,175.57	23,483.97	5,480.92	215,400.00	90,731.19	85,912.21	36,188.10
หมู่ที่ 6 ต้นสำน	73,693.43	35,103.65	21,704.38	8,672.99	139,174.45	61,705.18	92,223.36	40,888.68
หมู่ที่ 7 หนองยาว	191,266.43	3,797.47	2,928.16	1,711.91	199,703.97	68,041.82	94,235.74	32,107.38
หมู่ที่ 8 นิคม	109,191.49	2,968.09	27,993.62	4,961.70	145,114.89	65,580.77	129,904.26	58,706.73
หมู่ที่ 9 สันดินแดง	113,611.71	12,352.31	10,239.15	6,537.37	142,740.53	63,165.50	9,258.72	4,097.17
หมู่ที่ 10 สันมะเฟือง	226,393.01	36,899.21	18,728.52	12,589.67	294,610.41	105,780.00	86,347.26	31,003.02
หมู่ที่ 11 สันป่าเกี๊ยะ	100,568.35	9,352.52	12,690.65	3,787.05	126,398.56	43,062.25	57,251.80	19,504.90
หมู่ที่ 12 สันมะม่วง	172,504.96	8,422.40	12,752.00	4,676.00	198,355.36	67,011.95	78,275.04	26,444.27
หมู่ที่ 13 ใหม่โป่งผา	77,595.08	45,012.50	25,403.85	17,787.40	165,798.83	66,319.53	42,095.33	16,838.13
หมู่ที่ 14 สันติพัฒนา	117,840.67	866.67	7,017.33	558.00	126,282.67	44,781.09	119,622.73	42,419.41
หมู่ที่ 15 ใหม่ชัยเกษม	159,268.59	17,740.38	8,343.59	10,290.71	195,643.27	72,323.10	124,856.43	46,155.46
หมู่ที่ 16 หนองยาวใต้	167,650.41	22,032.52	16,714.63	4,699.19	211,096.75	63,329.02	85,813.01	25,743.90
หมู่ที่ 17 หนองยาวเหนือ	335,833.62	8,655.17	26,744.83	2,559.48	373,793.10	149,003.44	88,956.03	35,460.14

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อให้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ เขตอุทยานแห่งชาติดอยผ้าห่มปก เนื้อที่ 17,784 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 18,121 ไร่

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 6,359 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 13,810 ไร่

2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 721 ไร่

3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 3,719 ไร่

4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 5,239 ไร่

5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 4,722 ไร่

6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 23,536 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลแม่สุ่น มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,654.4 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลแม่สุ่น มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ น้ำฝาง หนองฝาย ห้วยก้าง ห้วยชี้เหล็ก ห้วยไคร้ ห้วยต้นส้าน ห้วยทรายขาว ห้วยน้ำอุ่น ห้วยโป่งน้ำดัง ห้วยแม่ฮอน ห้วยแม่ป่าไผ่ ห้วยแม่สุ่นน้อย ห้วยแม่สุ่นหลวง ห้วยยาง ห้วยร่องธาร ห้วยวังมะหลอด ห้วยสลัก ห้วยสวนเมียง ห้วยหนองเรือ ห้วยหมากเอือก และห้วยหินฝน

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2567) พบว่า ตำบลแม่สุ่น มีจำนวนบ่อบาดาลราชการ จำนวน 14 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชน จำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 18 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 3 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Hd-sic1A ชุดดินหางดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,586 ไร่ หรือร้อยละ 6.93 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Ph-sic1A ชุดดินพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,654 ไร่ หรือร้อยละ 7.06 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Sai-fl-s1A ดินสันทรายที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 795 ไร่ หรือร้อยละ 1.54 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Wch-sic1A ชุดดินเวียงชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,222 ไร่ หรือร้อยละ 2.36 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 14 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Bg-clD ชุดดินบ้านจ้อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 505 ไร่ หรือร้อยละ 0.98 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Don-silA ชุดดินดงยางเอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,870 ไร่ หรือร้อยละ 3.61 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Don-silB ชุดดินดงยางเอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,971 ไร่ หรือร้อยละ 7.67 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Hc-slC ชุดดินห้างฉัตร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 30 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Kp-silA ชุดดินกำแพงเพชร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,105 ไร่ หรือร้อยละ 2.14 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclD ชุดดินลี่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 513 ไร่ หรือร้อยละ 0.99 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Mr-silB ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 76 ไร่ หรือร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Mt-clB ชุดดินแม่แตง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,364 ไร่ หรือร้อยละ 6.50 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Mt-clC ชุดดินแม่แตง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,805 ไร่ หรือร้อยละ 3.49 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Mt-clD ชุดดินแม่แตง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,505 ไร่ หรือร้อยละ 2.91 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Mt-fl-sLB/d3c ดินแม่แตงที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และพบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็กที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 2,088 ไร่ หรือร้อยละ 4.02 ของเนื้อที่ตำบล

12) หน่วยแผนที่ดิน Mt-fl-sLC ดินแม่แตงที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,971 ไร่ หรือร้อยละ 3.81 ของเนื้อที่ตำบล

13) หน่วยแผนที่ดิน Sg-sLA ชุดดินไทรงาม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 734 ไร่ หรือร้อยละ 1.42 ของเนื้อที่ตำบล

14) หน่วยแผนที่ดิน Sp-hb,vtk-sB ดินสันป่าตองที่มีความอึดตัวเบสสูงและเป็นทรายหนามาก มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 113 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 3 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 19,940 ไร่ หรือร้อยละ 38.53 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน U พื้นที่ชุมชน มีเนื้อที่ 2,715 ไร่ หรือร้อยละ 5.25 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 186 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 589 ไร่ หรือร้อยละ 1.14 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินลี (Li) และชุดดินแม่ริม (Mr) และปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 113 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล คือ ดินสันป่าตองที่มีความอึดตัวเบสสูงและเป็นทรายหนามาก (Sp-hb,vtk-s)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลแม่สุ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Bg-clD	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	505	0.98
Don-silA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	1,870	3.61
Don-silB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	3,971	7.67
Hc-slC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	-	30	0.06
Hd-silA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	3,586	6.93
Kp-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	1,105	2.14
Li-gclD	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	513	0.99
Mr-slB	2-5	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	76	0.15
Mt-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	3,364	6.50
Mt-clC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,805	3.49
Mt-clD	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,505	2.91
Mt-fl-silB/d3c	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	2,088	4.02
Mt-fl-silC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,971	3.81
Ph-silA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	3,654	7.06
Sai-fl-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	5.0-8.0	<2	-	795	1.54
Sg-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	734	1.42
Sp-hb,vtkS-lsB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	113	0.22
Wch-silA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	1,222	2.36

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของ ชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19,940	38.53
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,715	5.25
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	186	0.36
รวมทั้งหมด											51,748	100.00

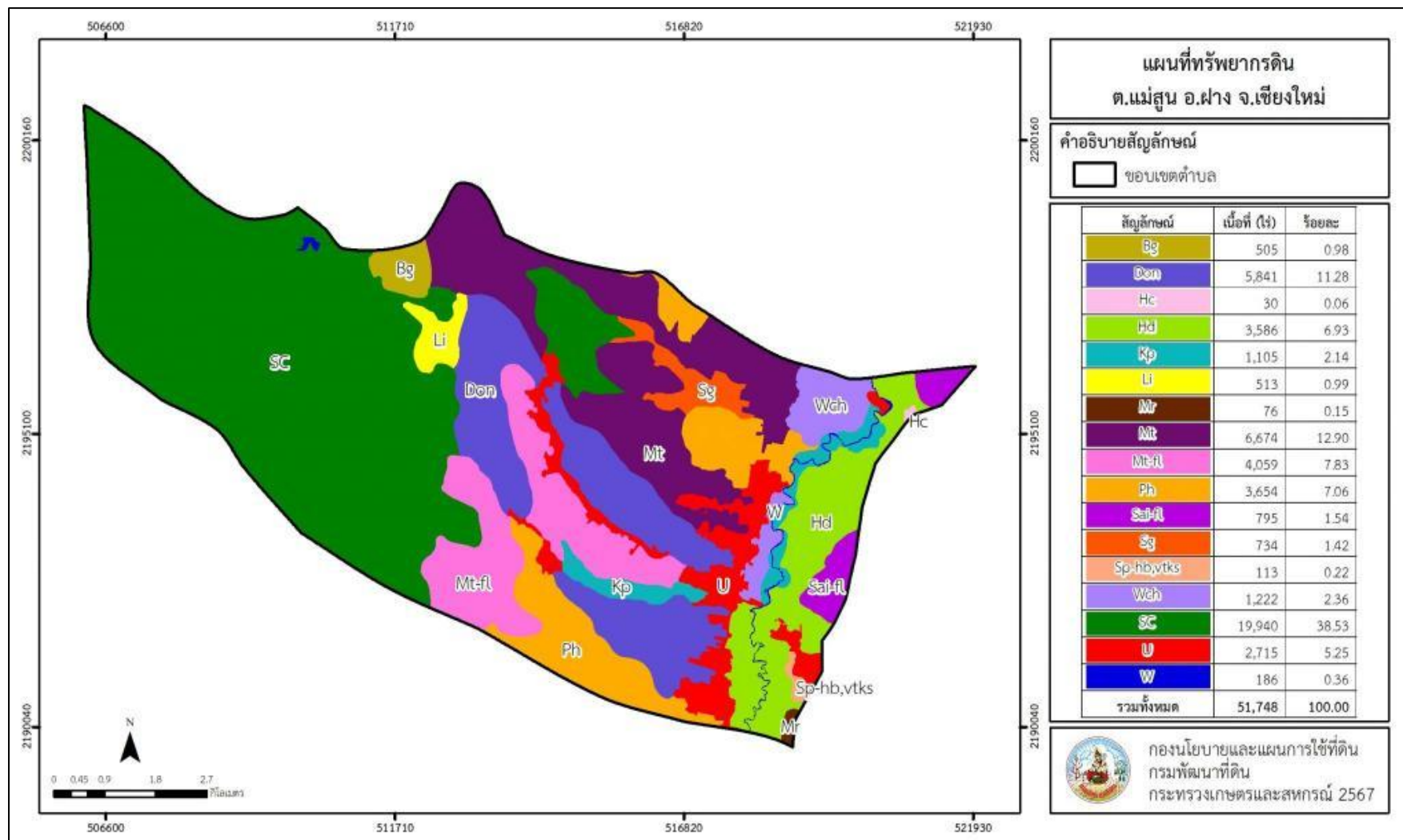
หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

(Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน(PRA) ในพื้นที่ตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2567 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล แม่สูนมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของพื้นที่การใช้ที่ดินตำบลแม่สูน คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- 3) การปลูกพืชในพื้นที่เดิมอย่างเข้มข้น
- 4) ผลผลิตทางการเกษตรลดลง รายได้น้อย ต้นทุนสูง รายได้ต่ำ
- 5) ลำห้วยธรรมชาติขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ ในช่วงฤดูฝน ทำให้เกิดความแห้งแล้งซ้ำซาก
- 6) พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวน และเขตอุทยาน เกษตรกรส่วนมากจึงไม่มีเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดิน

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่สูน

- 1) การแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบแปลง ไร่ นา สวน การปลูกพืชให้เหมาะสมกับที่ดิน
- 3) การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ อุปโภค บริโภค และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- 4) การแก้ไขปัญหาทางด้านผลผลิตทางการเกษตรให้เพิ่มขึ้น ผลผลิตได้มาตรฐาน มีคุณภาพ มีราคา มีตลาดรองรับ
- 5) การมีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประเภท คือ

- 1.1) การใช้ที่ดินไม่ตรงกับศักยภาพ
- 1.2) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.3) นโยบายภาครัฐ เช่น จัดสรรที่ดินทำกิน ประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดปัจจัยแรงขับเคลื่อน มี 5 ประเภท คือ

- 2.1) ใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นที่ลาดชัน ไม่มีการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2.2) ใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่อง โดยขาดการจัดการดินที่เหมาะสม
- 2.3) แหล่งกักเก็บน้ำไม่เพียงพอ
- 2.4) ราคาปัจจัยทางการเกษตรสูง
- 2.5) พื้นที่มีจำกัด ทำให้มีการทำการเกษตรในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์

3) สภาวะ (State) ที่เกิดปัจจัยแรงกดดัน มี 6 ประเภท คือ

- 3.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3.2) การชะล้างพังทลายของดิน
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง
- 3.4) ใช้สารเคมีทางการเกษตรเพิ่มขึ้น
- 3.5) ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่ำ
- 3.6) ไม่มีเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดิน

4) ผลกระทบ (Impact) ในพื้นที่ ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประเภท คือ

- 4.1) แหล่งน้ำต้นเงิน
- 4.2) การปนเปื้อนของสารเคมีในสิ่งแวดล้อม
- 4.3) หนี้สินของครัวเรือนเพิ่มขึ้น
- 4.4) มีปัญหาต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

- คุ้มน้ำขอบเขา
- บ่อดักตะกอนดินทราย
- ฝายชะลอน้ำ
- ขึ้นบันไดดินแบบต่อเนื่อง
- คันดิน
- ปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชุ่มชื้น และกักเก็บน้ำ

เก็บน้ำ

- การปลูกพืชตระกูลถั่วหมุนเวียนสลับเป็นแถบกับพืชไร่ ขวางความลาดเทในระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

- ปฏิรูปที่ดิน
- จัดที่ดินโดย คทช.

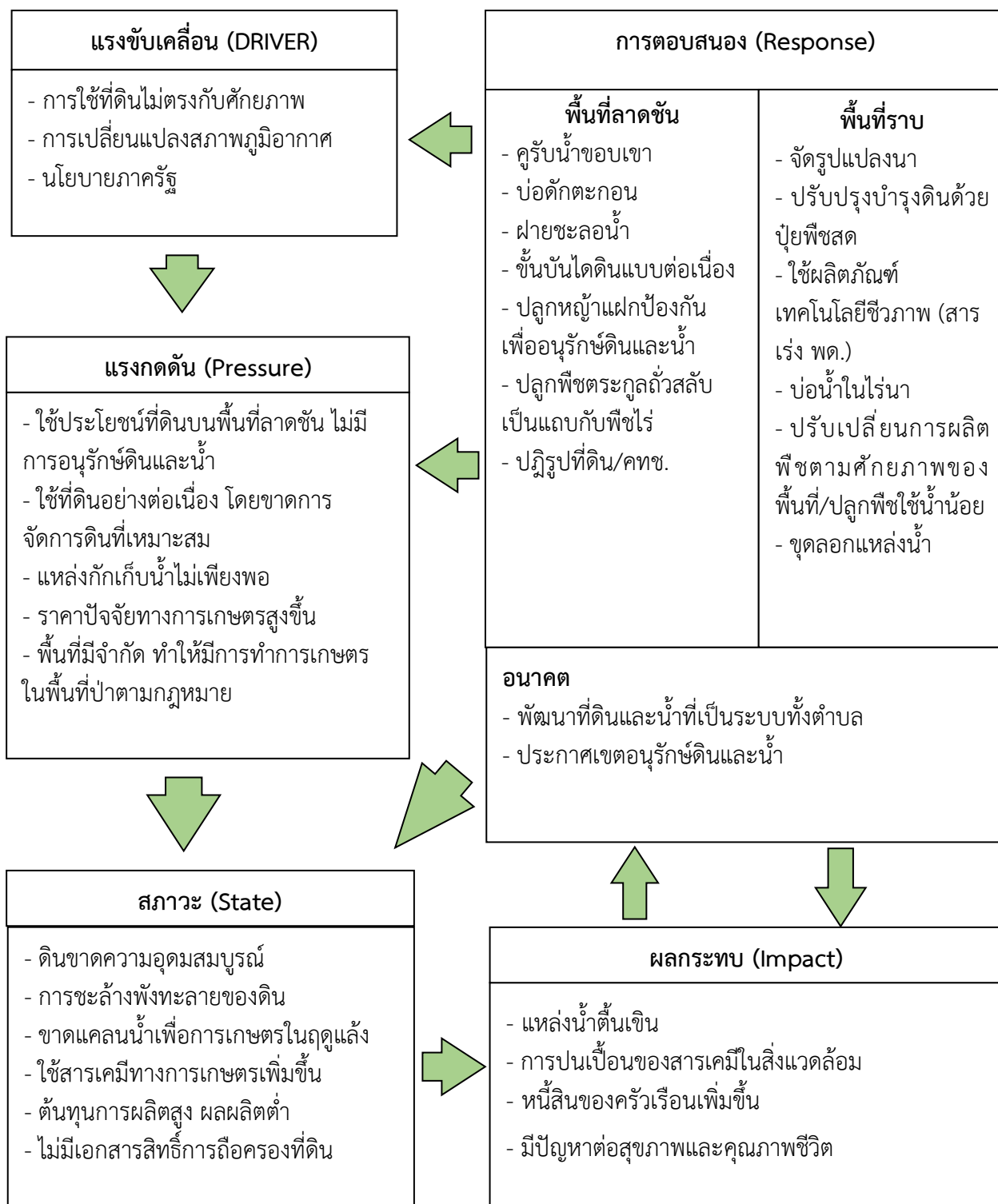
พื้นที่ราบ

- จัดรูปแปลงนา
- ปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ และปุ๋ยพืชสด
- การใช้ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพเพื่อการพัฒนาที่ดิน
- ปรับเปลี่ยนการผลิตพืชตามความเหมาะสมของดิน และปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย
- ก่อสร้างสระน้ำในไร่นาขนาดเล็ก
- ขุดลอกแหล่งน้ำ ลำน้ำ คลองส่งน้ำ

อนาคต

1. พัฒนาที่ดินและน้ำ เป็นระบบทั้งตำบล
2. ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

ดังรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลแม่สูน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

1. มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกในช่วงต้นฤดูฝน ต้นเดือนพฤษภาคม เป็นต้น
2. ข้าวโพด เกษตรกรจะทำการปลูก 2 รอบ รอบแรก ช่วงเดือน เมษายน ถึง กันยายน และช่วงที่ 2 จะปลูกในเดือนตุลาคม จนถึง เดือนกุมภาพันธ์
3. ข้าวนาปี/ข้าวไร่ เกษตรกรจะเลือกปลูกช่วงต้นฤดูฝนอายุการเก็บเกี่ยว 4 เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม
4. พืชผัก เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม แล้วจะปลูกพืชผักสวนครัวหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ได้แก่ มะเขือ พริกกะเพรา โหระพา ข่า ตะไคร้ สมุนไพร สารระแน ฟักทอง ผักชีฝรั่ง ระหว่างเดือนธันวาคม ถึงเดือนกรกฎาคม

ชนิดพืช / เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											
2.ข้าวโพด	ข้าวโพด											
3.ข้าวนาปี												
4.ข้าวไร่												
5.พืชผัก	พืชผัก											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลแม่สูน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ลิ้นจี่ ลำไย ทุเรียน เงาะ ข้าว ส้ม มะม่วง ฝรั่ง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยที่ดิน	ลันจี	ลำไย	ทุเรียน	เงาะ	ข้าว	ส้ม	มะม่วง	ยางพารา
Bg-clD	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns	N	S2ewns	S2ewns	S2ewn
Don-silA	S2s	S2s	S2os	S2os	S2o	S2os	S2s	S2o
Don-silB	S2s	S2s	S2os	S2os	S2ewo	S2os	S2s	S2o
Hc-slC	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3ewo	S2ns	S2ns	S2n
Hd-sicLA	N	N	N	N	S1	N	N	N
Kp-silA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S2ns	S2n
Li-gclD	N	N	N	N	N	N	N	S3r
Mr-slB	N	N	N	N	S3o	N	N	S3r
Mt-clB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S2ns	S2n
Mt-clC	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3ewo	S2ns	S2ns	S2n
Mt-clD	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns	N	S2ewns	S2ewns	S2ewn
Mt-fl-slB/d3c	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S2ns	S2n
Mt-fl-slC	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3ewo	S2ns	S2ns	S2n
Ph-sicLA	N	N	N	N	S2n	N	N	N
Sai-fl-slA	N	S3o	S3o	S3o	S2n	S3o	S3o	S3o
Sg-slA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S2ns	S2n
Sp-hb,vtkS-lsB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S2ns	S2n
Wch-sicLA	N	N	N	N	S1	N	N	N

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 -2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการดำเนินการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิ และข้อมูลปฐภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 18,220 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 35.21 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 15,603 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 30.15 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 248 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 2,369 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.58 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก ผักตบชวาพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่แหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ พื้นที่เขตรักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีเนื้อที่ 26,267 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 50.76 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีเนื้อที่ 22,327 ไร่คิดเป็นร้อยละ 43.15 มีรายละเอียดดังนี้

- **เขตทำนา** (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 5,089 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.83 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- **เขตปลูกไม้ผล** (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 14,994 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 28.98 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ส้ม มะม่วง ลิ้นจี่ ลำไย กัลย ฝรั่ง

- **เขตปลูกไม้ยืนต้น** (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 688 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.33 ของเนื้อที่ตำบล

- **เขตปลูกพืชไร่** (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 847 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.64 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวไร่ พืชตระกูลถั่ว

- **เขตปลูกพืชทางเลือก** (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 709 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.37 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูก ได้แก่ พริกทอง แตงโม กวางตุ้ง กะหล่ำ สับปะรด พริก

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่มีเนื้อที่ 3,748 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.24 มีรายละเอียดดังนี้

(1) **เขตทำนา** (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 10 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) **เขตปลูกไม้ผล** (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 3,597 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.95 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ส้ม ลิ้นจี่ มะม่วง ลำไย

(3) **เขตปลูกไม้ยืนต้น** (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 141 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ไม้สัก พยูง ยางนา

6.2.3 เขตประมง มีพื้นที่ 78 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.4 เขตเลี้ยงสัตว์ มีพื้นที่ 114 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล

(1) **เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์** (สัญลักษณ์ 2520) มีเนื้อที่ 9 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 4,998 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.66 ของเนื้อที่ตำบล

(1) **เขตชุมชน/สถานที่ราชการ** (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 4,555 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.80 ของเนื้อที่ตำบล

(2) **เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต** (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 339 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.66 ของเนื้อที่ตำบล

(3) **เขตพื้นที่เฉพาะ** (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 104 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,033 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.00 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) **เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ** (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 281 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วยหนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) **เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น** (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 752 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.45 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่นๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 870 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.68 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 360 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.70 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1	เขตป่าไม้	18,220	35.21
1100	1.1 เขตป่าไม้สมบูรณ์	15,603	30.15
1200	1.2 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	248	0.48
1300	1.3 เขตพื้นฟูธรรมชาติ	2,369	4.58
2	เขตเกษตรกรรม	26,267	50.76
	2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	22,327	43.15
	1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	22,327	43.15
2221	- เขตทำนา	5,089	9.83
2222	- เขตปลูกไม้ผล	14,994	28.98
2223	- เขตปลูกไม้ยืนต้น	688	1.33
2224	- เขตปลูกพืชไร่	847	1.64
2225	- เขตปลูกพืชทางเลือก	709	1.37
	2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	3,748	7.24
2310	1) เขตทำนา	10	0.02
2320	2) เขตปลูกไม้ผล	3,597	6.95
2330	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	141	0.27
2400	2.3 เขตประมง	78	0.15
	2.4 เขตเลี้ยงสัตว์	114	0.01
2010	1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	42	0.08
2520	2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	72	0.14
3	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,998	9.66
3100	3.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	4,559	8.80
3200	3.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	339	0.66
3300	3.3 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	104	0.20

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

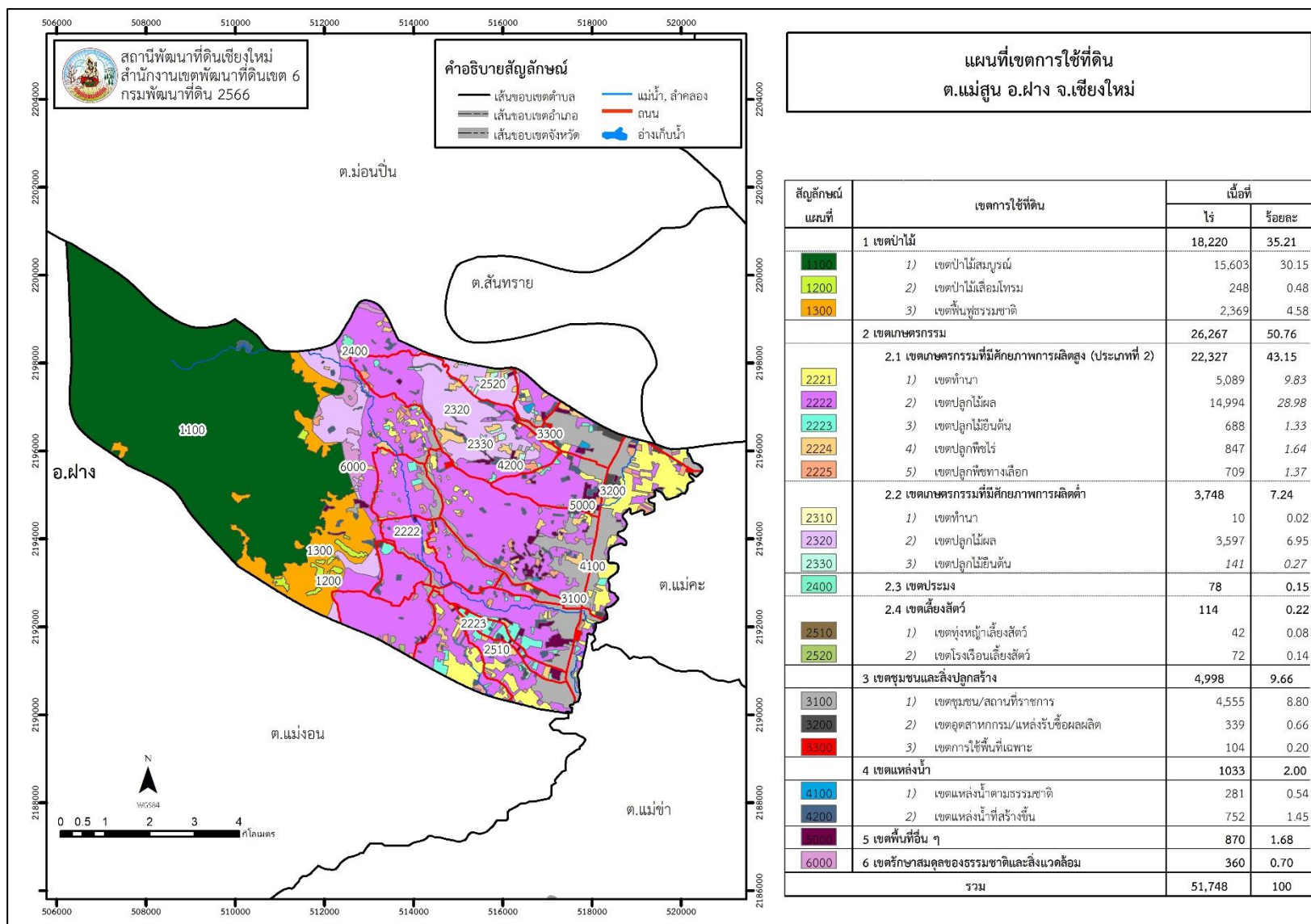
ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
4	เขตแหล่งน้ำ	1,033	2.00
4100	4.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	281	0.54
4200	4.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	752	1.45
5000	5 เขตพื้นที่อื่น ๆ	870	1.68
6000	6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	360	0.70
รวม		51,748	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น ไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) **ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น** มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)

2) **การชะล้างพังทลายของดิน** มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) พื้นที่แล้งซ้ำซาก มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำระบบกระจายน้ำด้วยระบบพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ คลองส่งน้ำ

อ่างเก็บน้ำ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่นได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้น ๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

- 1) เขตทำนา เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกไม้ยืนต้น และเขตปลูกพืชทางเลือก
 - (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
 - (2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
 - (3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
 - (4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
 - (5) จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการปลูกข้าว การใช้สายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และตามความต้องการตลาด (กรมการข้าว)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

- (1) สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัดเชียงใหม่)
- (2) สนับสนุนระบบการส่งน้ำ โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน)
- (3) จัดอบรมการให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงปลา และปล่อยปลาในพื้นที่แหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำสาธารณะของชุมชน สระน้ำในไร่นาขนาดเล็กนอกเขตชลประทาน (สำนักงานประมงจังหวัดเชียงใหม่)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำโครงการบริหารจัดการทรัพยากรดินระดับตำบล ประจำปีงบประมาณ 2567 กิจกรรมกระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ณ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2567 ได้มีตัวแทนผู้นำตำบล ผู้นำหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สูนทุกหมู่บ้าน ตัวแทนหมอดินอาสา ได้เข้าร่วมให้ข้อมูลความต้องการ ดังรายละเอียดดังนี้

ประชาชนมีความต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้นได้ดังนี้

สภาพปัญหาของตำบลแม่สูนโดยรวม

- (1) ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ดินเสื่อมโทรมขาดความอุดมสมบูรณ์
- (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ แหล่งต้นน้ำที่ใช้อุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตร
- (3) ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรลดลง ต้นทุนสูง รายได้ต่ำ ก่อให้เกิดสถานะหนี้สินเพิ่มขึ้น
- (4) ปัญหาการไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน

ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยรวม ในกรณีปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน ประกอบด้วย การชะล้างพังทลายของดิน และดินขาดความอุดมสมบูรณ์

พื้นที่ตำบลแม่สูน จะมีพื้นที่ที่เป็นที่ลาดชันเชิงซ้อนถึงร้อยละ 53.70 ทำให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน พบว่ามีพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดินในระดับรุนแรงขึ้นไป เป็นเนื้อที่ 8,743 ไร่ หรือร้อยละ 16.89 ของเนื้อที่ตำบล (รูปภาพที่ 7-1) การเกิดการชะล้างพังทลายของดินดังกล่าว ทำให้เกิดการทับถมของตะกอนดินทราย ตามลำห้วยธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนองบึง เหมืองฝาง สระน้ำ อ่างเก็บน้ำ ทำให้ตื้นเขิน ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ได้ตามศักยภาพของแหล่งน้ำ ประกอบกับการขาดแคลนแหล่งพื้นที่ต้นน้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาล้างทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ ทั้งอุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตรทุกหมู่บ้าน ของพื้นที่ตำบลแม่สูน นอกจากนี้ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ได้มีการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้กับบางหมู่บ้านเท่านั้น ยังมีพื้นที่ที่เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินอีกจำนวนมาก ที่ยังต้องการทำจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

ในส่วนปัญหาของดินขาดแคลนความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากทรัพยากรดินตำบลแม่สูนที่กล่าวไว้ (ตารางที่ 3-1) ข้างต้น ยกตัวอย่างหน่วยดินที่เป็นตัวแทนในพื้นที่ดังนี้ หน่วยแผนที่ดิน Ps-gsIE (ชุดดินภูสะนา) หน่วยแผนที่ดิน Sai-SIA (ชุดดินสันทราย) แผนที่ที่มีข้อจำกัดความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุต่ำอยู่แล้ว ในส่วนหน่วยแผนที่ดิน SC (ชุดดินที่มีพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน) ที่มีพื้นที่สูงชันเกิดการชะล้างพังทลายของดินสูง ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ประกอบกับเกษตรกรมีการใช้ที่ดินในการทำเกษตรติดต่อกันเป็นเวลานานดินไม่มีโอกาสพักตัวเนื่องจากเกษตรกรมีพื้นที่จำกัดในการทำเกษตรจำนวนประชากรในครอบครัวเพิ่มขึ้น การทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเองมีความเข้มข้นมากขึ้น โดยการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ขาดการปรับปรุงบำรุงดินทำให้โครงสร้างดินมีการเปลี่ยนแปลง มีการไถพรวนดินด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกัน ทำให้ดินแน่นทึบ ไม่ร่วนซุย ดินมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง

กรณีการขาดแคลนน้ำเนื่องจากพื้นที่ส่วนมากเป็นพื้นที่ที่มีความสูงชัน เกิดการชะล้างพังทลายของดินในช่วงฤดูฝน ทำให้เกิดการไหลบ่าของน้ำพัดพาตะกอนหิน ดินทราย ไหลสู่ลำห้วยตามธรรมชาติ หนอง คลองบึง และแหล่งน้ำที่หน่วยงานราชการสร้างให้ เพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตรเกิดการทับถมตื้นเขิน มีผลกระทบทำให้แหล่งน้ำไม่สามารถกักเก็บไว้ใช้ในฤดูแล้ง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศฝนทิ้งช่วง ปัญหาล้างที่เกิดขึ้นอย่างซ้ำซาก จำนวนประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้น ทำให้มีการทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเองที่มีอยู่อย่างจำกัด มีรอบ

การผลิตถ่านทำให้มีการใช้น้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้น เกิดปัญหาความขัดแย้งการใช้น้ำระหว่างชุมชนที่อาศัยอยู่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และท้ายน้ำ

การแก้ไขจำเป็นต้องจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ในดินให้มีความชุ่มชื้น การจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนเพิ่ม โดยวิธีการต่างๆให้เพียงพอต่อความต้องการ

จากประเด็นหลักข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำพอสรุปได้ว่า มี 6 ประการ

(1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบัน รวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำลำน้ำ คลองส่งน้ำ สระน้ำในไร่นา

(2) ก่อสร้างประปาภูเขา โดยส่งด้วยท่อ PE.

(3) ก่อสร้างแหล่งน้ำเพื่อกักเก็บน้ำในแปลงเกษตรกรรมทั้งพื้นที่ลาดชัน พื้นที่ดอน และพื้นที่ราบลุ่ม

(4) ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล

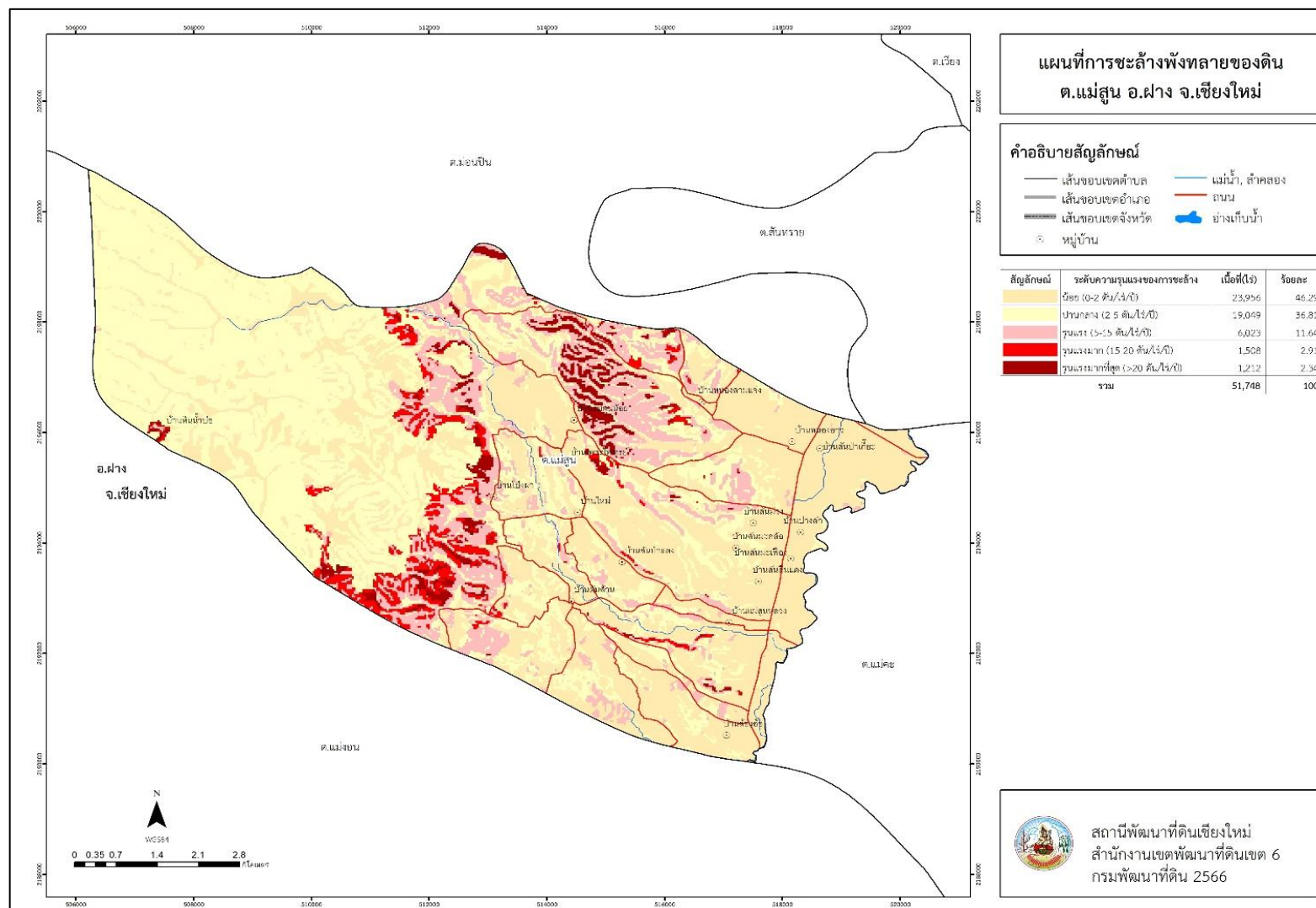
(5) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อกระจายน้ำสู่การอุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตร

(6) การป้องกันน้ำท่วม

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าว จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันสรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินแก้ไขหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง วิธีการใด วิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหการขาดแคลนน้ำ หรือน้ำท่วมทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่

รูป 7-1 แผนที่การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลแม่สูน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมในของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตทำนา	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	3,027,750
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	52,000
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	743,750
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	75,000
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	24,500
	1.5 การผลิตปุ๋ยหมัก	1,700,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยอินโดไมท์	425,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	7,500
2. การบริหารจัดการน้ำ		1,782,000
	- บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	1,782,000
2. เขตปลูกไม้ผล	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	2,647,000
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	65,000
	1.2 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	24,500
	1.3 การทำปุ๋ยหมัก	1,700,000
	1.4 การจัดหาปุ๋ยอินโดไมท์	850,000
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	7,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	2,500,000
	- การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (งานขุดลอก วางระบบส่งน้ำ)	2,500,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลาย	3,105,000
	- โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร	3,105,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
3. เขตปลูกไม้ยืนต้น	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	801,250
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	32,500
	1.2 การทำปุ๋ยหมัก	340,000
	1.3 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	425,000
	1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,750
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,500,000
	- การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (งานขุดลอก วางระบบส่งน้ำ)	1,500,000
4. เขตปลูกพืชไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,313,750
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	13,000
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	148,750
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	24,500
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	510,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	425,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	7,500
	1.8 การส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	170,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,000,000
	- การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (งานขุดลอก วางระบบส่งน้ำ)	1,000,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลาย	2,070,000
	- โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร	2,070,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
5. เขตปลูกพืชทางเลือก	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,475,000
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	32,500
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	148,750
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	1.4 การทำปุ๋ยหมัก	850,000
	1.5 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	425,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,750
6. เขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	9,750
	- การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	9,750
7. เขตแหล่งน้ำ	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	6,500
	- การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	6,500
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลาย	1,800,000
	- การปลูกแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1,800,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	9,281,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	7,292,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลาย	6,975,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	23,548,000

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 5,099 ไร่ 1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 847 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 18,591 ไร่ 1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 829 ไร่ 1.5 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 709 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) 2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) 3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 5) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 10) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 11) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 12) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	13) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม 14) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้าน อารักขาพืชจังหวัด) 15) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี 16) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบล)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,033 ไร่	1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลแม่สุ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1.ปรับปรุงบำรุงดิน															
เขตทำนา/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชไร่/ พืชทางเลือก	การส่งเสริมการผลิต และการใช้ สารอินทรีย์	ลิตร	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	39,000	39,000	39,000	39,000	39,000	195,000	พด.
เขตทำนา/ พืชไร่/ พืชทางเลือก	การผลิต-จัดหา เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	7	7	7	7	7	35	208,250	208,250	208,250	208,250	208,250	1,041,250	พด.
เขตทำนา/ พืชไร่/ พืชทางเลือก	การส่งเสริม การปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	7,000	21,000	21,000	21,000	21,000	21,000	105,000	พด.
เขตทำนา/ ไม้ผล/พืชไร่	พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้ สารอินทรีย์ลด การใช้สารเคมี ทางการเกษตร	กลุ่ม	3	3	3	3	3	15	14,700	14,700	14,700	14,700	14,700	73,500	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่/ พืชทางเลือก	การผลิตปุ๋ยหมัก พด.	ตัน	300	300	300	300	300	1500	1,020,000	1,020,000	1,020,000	1,020,000	1,020,000	5,100,000	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่/ พืชทางเลือก	การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	300	300	300	300	300	1500	510,000	510,000	510,000	510,000	510,000	2,550,000	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่/ พืชทางเลือก	การส่งเสริม การปรับปรุง พื้นที่ดินกรด	ไร่	400	400	400	400	400	2000	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตทำนา/พืชไร่	โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	ไร่	400	400	400	400	400	2000	136,000	136,000	136,000	136,000	136,000	680,000	พด.
เขตแหล่งน้ำ/เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารเร่งพด. 6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	ลิตร	250	250	250	250	250	1250	3,250	3,250	3,250	3,250	3,250	16,250	พด.
2. การบริหารจัดการน้ำ															
เขตทำนา/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/พืชไร่	การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	21	15	15	15	15	81	462,000	330,000	330,000	330,000	330,000	1,782,000	พด.
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	แห่ง	2	2	2	2	2	10	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,000,000	พด.
3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน															
เขตแหล่งน้ำ	การปลูกแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000	360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000	พด.
เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล	โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัย	ไร่	450	450	450	450	450	2250	1,035,000	1,035,000	1,035,000	1,035,000	1,035,000	5,175,000	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบลปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา: <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรฟัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สูน. 2567. วิสัยทัศน์และพันธกิจ. แหล่งที่มา: <https://www.maesoon.go.th/content/vision>. 5 มิถุนายน 2567.

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

230 หมู่ที่ 3 ตำบลตอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

โทรศัพท์ 0-5312-1171 E-mail : cmi01@ldd.go.th